

**Emlékezés Kazinczy Ferencre (1759-1831), a Magyar
Tudományos Akadémia rendes tagjára
Remembering Ferenc Kazinczy (1759-1831), Full Member of
the Hungarian Academy of Science**

Kazinczy Ferenc (1759-1831) a magyar nyelvújítás egyik meghatározó alakja, a magyar irodalom és nyelvészet kiemelkedő személyisége. A magyar felvilágosodás képviselője, akit a Martinovics Ignác elleni perben 1795-ben halálra ítélték, majd büntetését határozatlan idejű börtönbüntetésre változtatták. A 19. századi klasszicizmus irodalmának vezéregyénisége volt. Élete és művei szoros kapcsolatban álltak a 18. és 19. század fordulójának kulturális és politikai váltoásaival, amelyek középpontjában a magyar nyelv és a nemzeti identitás kérdése állt. Sárospataki jogi tanulmányainak köszönhetően vármegyei pályát is befutott: megyei aljegyzői, iskolafelügyelői, táblabírói és élete alkonyán levéltárosi tisztségeket is ellátott. Munkássága a magyar kultúra és tudomány fejlődésének alapkövévé vált, és máig hatással van a nyelvhasználatra és a művészetekre.

Kazinczy Ferenc 1759. október 27-én született a Bihar megyei Érsemlyénben. Atyja, Kazinczy József jómódú református nemes, édesanyja Bossányi Zsuzsanna volt. Ősei közül Rákócziak bizalmas emberei, nádori ítélőmester és megyei vezető tisztségeket betöltő férfiak kerültek ki. Kazinczy Ferencnek volt még nyolc testvére, ő volt szüleinek legidősebb fia. Nyolc éves koráig anyai nagyatyja, Bossányi Ferenc házában nevelkedett Érsemlyénben, itt tanult meg írni és olvasni. Kazinczy József 1767 őszén visszakérte fiát az idős Bossányitól, s ettől kezdődően az elemi ismeretekre már otthon, az abaújmegyei Regmecen taníttatta. Regmecen a palléroztatására fogadott nevelőtől németül és latinul tanult, s a Biblia tanulmányozását is itt kezdte meg. Az 1768-as évet csaknem végig Késmárkon töltötte német nyelvtanulás céljából, majd 1769 őszétől Sárospatakon folytatta tanulmányait. Sárospataki tanulóévei alatt 1774. március 20-án édesapja meghalt, így példakép nélkül maradva megértette, hogy csak magára számíthat. Önképzésbe fogott, s egy Magyarországra is eljutó, párbajai miatt vándorló francia tiszttől franciául is megtanult. Sárospataki éve alatt jelentek meg első fordításai. Időközben főiskolai tanfolyamra lépett 1776-ban, ahol bölcseletet, természeti és nemzetközi jogot, valamint teológiát hallgatott. A jogi tárgyak tanítása ez időben nem élte fénykorát Sárospatakon, a hazai jogot elő sem adták. A nemzetközi jogot még e tudományszak megalapítója, a németalföldi Hugo Grotius 1625-ben latin nyelven kiadott könyve szerint tanították, sőt a tanár nem tett egyebet, mint a könyvet magyarázat és

megbeszélés nélkül felolvasta. Kazinczy a legtöbbet a bölcsélet tanárától tanult. Pataki ifjú éveinek kiemelkedő eseménye volt az, hogy apai nagybátyjával 1777 tavaszán Bécsbe utazott. Itt találkozott először a nagyvárosi élettel, s Mária Terézia uralkodónőt is láthatta. Tanulmányai befejezése után 1779-ben, alig húsz évesen elhagyta a kollégium falait, hogy elméleti tanulmányai után joggyakorlatot szerezhessen. Kassán 1779. szeptember 9-től 1780. október 18-ig a tornai uradalom ügyésze, majd Milecz Sámuel ügyvéd oldalán patvarista (joggyakornok) volt. Ezt követően másfél évet (1781. január 11-től 1782. július 2-ig) ügyvéd mellett dolgozott Eperjesen. Innen 1782 augusztusában Pestre utazott, s miután II. József a protestánsoknak is megengedte, hogy a pesti táblán jurátusként tevékenykedjenek, Kazinczy is felesküdt. Ennek köszönhetően 1782. szeptember 12-én a legelső protestáns hites jegyzők egyike lett Sághy Mihály ítélőmester mellett a pesti táblán. Pesti tartózkodása idején két neves korabeli íróval, Orczy Lőrinc báróval és Ráday Gedeonnal ismerkedett össze. Életútjának mind kassai, mind eperjesi, mind pesti időszaka jelentős szereppel bírt, nem csak a joggyakorlat megszerzése, hanem irodalmi tájékozottságának gyarapítása okán is. Ha tehetett, szabadidejében olvasott, verselgetett, fordítgatott, társaságokba járt. Sárospatakról kikerülve két jelentős szellemi áramlat érintette meg: a nemzeti megújulás erőfeszítése és az akkor Magyarországra érkező európai mozgalom, a felvilágosodás.

Özvegy édesanyja kérésére 1783-ban visszatért Regmecre, és igyekezett állást vállalni. 1784 októberében sikerrel járt, báró Orczy Lőrinc főispán kinevezte Abaúj vármegye tiszteletbeli aljegyzőjévé. Nem sokkal később rendes vicanótáriussá (aljegyzővé) lépett elő, majd még ebben az évben két vármegye táblabírójává nevezték ki. Huszonhét éves korában, 1785. november 11-én II. József császár kinevezte gróf Török Lajos kassai tankerületi főigazgató mellé az elemi iskolák felügyelőjévé. Tankerületéhez 12 vármegye tartozott (Szepes, Sáros, Zemplén, Ung, Bereg, Gömör, Torna, Abaúj, Borsod, Heves, Jászság és Kis-Kunság). A megkapott tisztséget öt éven át töltötte be, és elismerést szerzett magának azzal, hogy II. József császár rendelkezései alapján mintegy kétszáz iskolát állított fel. Kifejezetten azért lépett be II. József iskolareformjának követői közé, mert hivatásának érezte a felekezetiesség nélküli, felvilágosult, humanista állampolgári nevelés ügyének felkarolását. Tanfelügyelőségének székhelyén, Kassán Baróti Szabó Dávid, Kazinczy Ferenc és Batsányi János 1787-ben megalapította az első magyar irodalmi társaságot (Kassai Magyar Társaság). Batsányi János és Baróti Szabó Dávid társaságában 1787. november 13-án megalapította az első magyar folyóiratot, a *Magyar Museumot*. A folyóirat vezetése ügyében azonban vitába került Batsányival, ezért 1789-ben már a második füzet kiadásánál visszalépett a szerkesztőségtől és otthagya a lapot. Kassán *Orpheus* címmel új lapot alapított, amit maga

szerkesztett. Az *Orpheus* első száma 1789-ben jelent meg, melyben a nyelv tökéletesítését, a józan gondolkodást és magyar történetek közzétételét tűzte ki célul. A folyóirat nyomdai gondokkal küzdött, kevés példányban és csak kevés olvasóhoz jutott el, majd miután a 8. kötetét nem is készítették el teljesen, Kazinczy 1792-ben felmondta a nyomdai szerződést, s ezt követően már nem tudta újraindítani a folyóiratot. A Szent Korona Magyarországra hozatalakor (1790 tavaszán) tagja volt a koronaőrségnek.

II. József 1790. február 20-án bekövetkezett halálával rendszere is megbukott, 1791-ben a közös iskolákat eltörölték és Kazinczy hivatala is megszűnt. Az állását elvesztő Kazinczy családja tanácsára Bécsbe utazott, hogy II. Lipótnál kihallgatást és állást kérjen. Utazása nem járt sikerrel, de Bécsben megismerkedett Hajnóczy Józseffel.

II. Lipót halála után trónutóda, I. Ferenc magyar király országgyűlést hirdetett Budára. Kazinczy 1792 májusában báró Vécsey Ferenc követeként jelent meg az alsó táblán. A királynál június 17-én udvari kamarai titoknokság iránt folyamodott, de ismét kudarcot vallott, mivel ezt a hivatalt Hajnóczy már megkapta. Az országgyűlés lezárulta után Kazinczy hazatért, másfél évig Alsóregmecen dolgozott, 1794 végéig élénk irodalmi munkásságot fejtett ki.

1794-ben csatlakozott a jakobinus mozgalomhoz. A Martinovics-összeesküvés miatt 1794. december 14-én éjjel Regmecen, anyja házában elfogták, majd Budára szállították, és perbe fogták. Azzal vádolták, hogy a Hajnóczy által neki kézbesített reformkátét lemásolta és terjesztette. 1795. május 8-án fűvesztésre és teljes vagyonelkobzásra ítélték, de ezt az ítéletet három héttel később királyi kegyelem bizonytalan ideig tartó várfogságra módosította. Spielbergben, Obrovicon, Kufsteinben és Munkácsen raboskodott. Ezt az időt később „*Fogságom naplója*” címmel örökítette meg, de a mű csak halála után száz évvel jelent meg. Hat és fél évi (2387 napot töltött elzárva) fogság után 1801-ben kiszabadult.

Szabadulása után előbb Regmecen, majd 1804-től Érsemlyénben, 1806-tól az általa Széphalomnak nevezett Bányácskán gazdálkodott. Kiszabadulása után a nyelvújítás mezején a politikai és társadalmi haladásért küzdött az irodalmi élet megszervezésével. 1804. november 11-én Nagykázmérban feleségül vette gróf Török Zsófiát. Folyamatosan anyagi gondokkal küzdött, vagyona megcsappant, ugyanis fogsága után az őt terhelő számlákat kellett kiegyenlítenie, később gyermekeit kellett nevelnie. Mivel levelezése és utazásai is sok pénzt emésztettek fel, még arra is rákényszerült, hogy könyvtárát kétezer forintért eladja a Sárospataki Református Kollégiumnak. Leveleivel Széphalomról kormányozta a magyar irodalmi életet.

Börtönévei után fontos célja a nyelv megreformálása, korszerűvé tétele volt. Epigrammáival, episztoláival, kritikáival és főként kiterjedt levelezésével elérte, hogy a

nyelvújítás a 19. század második évtizedére a magyar irodalmi közélet egyik központi kérdésévé váljon. Az egymással szembenálló táborok, az úgynevezett orthológusok és a neológusok vitájában nem csak a hagyományőrzés és a nyelvújítás, hanem tágabb értelemben vett művészeti elvek, esztétikai követelmények, sőt társadalmi nézetek is megjelentek. Kazinczy a nyelvújítás érdekében kifejtett nézeteiben az írói egyéniség érvényre jutásának jogát, az esztétikum követelményét is előtérbe helyezte. Nyelvújítóként a városias civilizáció, a polgári társadalom fogalmait kifejező szavak megalkotását, végső soron az egységes irodalmi nyelv megteremtését tűzte ki céljának. E cél eléréseért küzdött *Poétai epistola Vítkovics Mihály barátomhoz* (Buda, 1811) és a *Tövisék és virágok* (Sárospatak, 1811) című kötetekben. A nyelvújítási harcot *Orthológus és neológus nálunk és más nemzeteknél* (1819) című értekezése zárta le az új irány sikerével. Kazinczy hatásos eszközként alkalmazta a nyelvújítást a magyar kultúra megerősítésére. Az általa képviselt nyelvújítási törekvések a kor szellemében a nemzeti büszkeség és a kulturális önrendelkezés megnyilvánulásaként értelmezhetők. Szerkesztette a „*Magyar Hirmondó*” és a „*Mindenes Gyűjtemény*” című folyóiratokat, amelyek célja a magyar irodalom, kultúra és tudomány szélesebb közönség felé való közvetítése volt. A korszerű gondolkodás fogalmait kifejező magyar szavak használata mellett érvelt, s alkotott is ilyeneket felújítással, tájszókkal, rövidítéssel, elvonással és képzéssel is. A nyelvújítás elsődleges céljának nem az új szavak megalkotását tartotta, mégis érdemes szóalkotásai közül néhányat példálózó jelleggel megemlíteni. Az általa felújítással létrehozott ilyen szavak az alak, a hölgy, a szobor, a vándor. A tájszókkal való szóalkotásai például a hegyes, a pongyola és a repkény. Rövidítéssel, a korábbi alakok kurtításával az alábbi szavakat alkotta: alkalom, árny, csín, szorgalom. Elvonással keletkező szavai: dölyf, egyetem, gyönyör, kecs voltak. Képzéssel megalkotott szavai közé tartozik a kedvenc, a példány, a szellem és a szobrász.

Jelentős szerepet játszott a magyar irodalomtörténet korábbi értékelésének megváltoztatásában is. Bessenyeivel és Kármánnal szemben, akik a régebbi irodalmat elvetették, ő a múlt értékeire is felhívta a figyelmet. Zrínyi Miklós munkásságát ő helyezte ismét vissza az irodalmi köztudatba. A magyar irodalom későbbi fejlődéséhez pedig kritikai írásaival járult hozzá. Levelezésében biztatott, tanácsokat adott, s gyakran kritizált is. Bár kritikái gyakran bántóan szubjektívek, túlzóan csak a klasszicista ízlést tükrözőek voltak, ennek ellenére nemzedékének tagjait gondos tevékenységre sarkallták.

A 19. század első évtizedeiben Kazinczynak köszönhetően Széphalom volt a magyar irodalom központja, csak az 1820-as években sikerült ezt Kisfaludy Károlynak Pestre áttennie. Az 1800-as évek első évtizedeinek magyar írói Kazinczynak mutatták be verseiket, tőle vártak ítéletet, vezérüknek tartották. Közéjük tartozott Vítkovics Mihály, Szemere Pál, Berzsenyi

Dániel, Fáy András, Helmeczy Mihály, Döbrentei Gábor is. Szabadulását követően tevékeny részt vállalt a megyei közigazgatási életben is. Előbb 1804-ben Bihar megyében népszámláló volt, majd 1809-ben Zemplén közgyűlése megválasztotta a nemesség hadba vonulására ügyelő vármegyei bizottság tagjának. Az 1810-ben a Győrnél elesetteknek emléket állítani kívánó bizottság tagja lett. Ez időben két jelentősebb utazását is meg kell említenünk: 1815-ben a pesti-győri-bécsi útja váltott ki élénk visszhangot, majd az 1816-os az erdélyi utazását, amely valóságos diadalmenet volt számára. Ekkorra azonban adósságai felszaporodtak, hitelezői egyre jobban szorongatták, sógorával folytatott pereit kimerítették anyagi erejét. Pénzügyi gondjain kívántak segíteni rajta azzal, hogy 1820-ban megbízták Zemplén vármegye levéltárának rendezésével. Levéltárnoki tisztségét haláláig példás szorgalommal látta el. Utolsó éveiben Sátoraljaújhelyen, Zemplén vármegye levéltárában (a mai városháza épületében) dolgozott, a levéltári iratok rendezésével foglalkozott. A Kisfaludy Károly által 1822-ben a hazai irodalom népszerűsítésére indított *Aurora* című folyóiratnak is munkatársa lett. 1828 elején Széphalomról Pestre utazott, hogy régóta folyó peres ügyeit intézze, s részt vegyen a Magyar Tudós Társaság szervezetét kidolgozó bizottság munkálataiban. 1830. november 17-én a Magyar Tudós Társaság (Akadémia) Igazgató Tanácsa Kazinczyt - gróf Cziráky Antal elnöklete alatt Pozsonyban tartott -első ülésén vidéki rendes fizetési tagjául választotta a történelmi osztályba. Mikor az Akadémia 1831 elején megkezdte ülésezését, az elnök meghívására ismét Pestre utazott, s színdarabok bírálatával részt vett a társaság munkálataiban. Kazinczy akadémiai működése a kritika, illetve kivonatolás körén belül maradt, mivel halála előtt az újonnan megalakult Akadémia egyéb teendőket még nem látott el. Pesti tartózkodása alatt többször ebédelt gróf Széchenyi István és gróf Andrássy György társaságában. Felmerült, hogy elnyerheti az Akadémia titkári állását, mely fizetéssel és Pesten való lakhatással járt volna együtt. Az intéző körök nem is idegenkedtek a tervtől, majd a királyi palotában 1831. február 20-án tartott ülésen Dessewffy József - aki 1830. november 11-től igazgatósági tagja, majd 1831. február 15-étől tiszteleti tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiának - megkérdezte tőle: akar-e titkár lenni, mert ez esetben jelölik. Ő azonban úgy nyilatkozott, hogy feleségével és a sok gyermekkel nem tud Pestre költözni, így végül Döbrentei Gábor lett a titkár.

1831 áprilisában Pestről Pannonhalmára utazott, hogy meglátogassa jó barátját, Guzmics Izidort. Innen még a legjobb egészségben érkezett haza Széphalomra. Itt érte a felvidéki kolerajárvány, ennek esett áldozatául 1831. augusztus 23-án, hetvenhét éves korában. Széphalmi kertjében temettette el özvegye és hét árván maradt gyermeke. A Magyar

Tudományos Akadémia 1832-es közgyűlésén József nádor jelenlétében Kölcsey Ferenc mondott fölötte emlékbeszédet.

Kazinczy Ferenc munkásságát a Széphalmon található sírjához ellátogató Petőfi Sándor (Petőfi Sándor: *Úti levelek Kerényi Frigyeshez*, 1847. július 11.) a legnagyobb tisztelettel így értékelte: „... Kötelessége volna minden emelkedettebb lelkű magyarnak életében legalább egyszer oda zarándokolni, mint a mohamedánoknak Mekkába. . .”

Kazinczy Ferenc főbb munkái

Magyar ország geographica, az az Földi állapotjának le-rajzolása, mellyet egynehány fő-Geographusok munkájából ki-szedezetett. Kassa, Landerer, 1775.; *Az amerikai podocz és Kazimir keresztyén vallásra való megtérése.* Kassa, 1775. (1914-es kiadása, Régi Magyar Könyvtár 34. Budapest, MTA); *Gessner Salamon Idyllumi.* Kassa, 1788.; *Bácsmegyeynek össze-szedett levelei. Költött történet.* Kassa, Ellinger János József, 1789.; *Hivatalba vezető beszéd, melyet a kassai tudománybeli megye nemzeti oskoláinak legelső királyi visitoraihoz tartott, mint a megnevezett oskoláknak királyi districtualis inspectora.* Kassán, 1789. december 20. (Ugyanez németül. Kassa, 1789).; *Kazinczy Ferencz Külföldi Játészó-Színjének első darabja Hamlet, Shakespeare és Schröder után, szomorújáték 6 felv., úgy a mint az a mi játszó színeinkre léphet.* Kassa, 1790.; *Virágok. Heliconi –*, 1791. esztendőre. Szedte Kazinczy Ferentz. Pozsonyban és Komáromban, Wéber Simon Péter, 1791.; *Lanaszsza, szomorújáték 4 felv. (németből),* Pest, 1793.; *Herdernek Paramythionjai.* Széphalom (Bécs), 1793.; *Sokrates Mainomanos, az az a Sinopei Diogenes Dialogusai,* Wielandból. Pest, 1793; *Sztella, dráma öt felv. azoknak, a kik szeretnek. Goethe után.* Pozsony, 1794.; *Magyar régiségek és ritkaságok. I.* Pest, 1808.; *Kazinczynak fordított egyveleg írásai. I.* Széphalom (Bécs), 1808; *Herczeg Rochefoucauldnek maximái és morális reflexiói, három nyelven. Németre fordította Schultz, magyarra Kazinczy Ferenc.* Bécs és Trieszt, 1810.; *Kazinczy Ferencz méltós. báró Wesselényi Miklós úrhoz, Miklósnak fiához, midőn 13-ik esztendejébe belépven, a Közép-Szolnok vármegyei felköltekek között, mint kapitány-segéd tisztje az atyjának szolgálni kezdett s századját* Mart. 23. 1809. Nagy-Károlyban nádorispán ő cs. kir. fensége előtt a fegyverben gyakorlatta. Buda.; *A nagyság és szépség diadalma. Napoleonnak és Luizának menyegzőjőknél.* Sárospatak, 1810. március.; *Kazinczy Ferencz, cs. kir. kamarás és major mélt. Cserei Farkas úrhoz, midőn autographiai gyűjteménye öregbítése végett néhány nagybecsű leveleket küldte.* Széphalom, júliusban 1810. Kolozsvár, 1810.; *Gróf Dessewffy József és Kazinczy Ferencz kiküldött táblabírónak Vélemények tekint. Zemplény vármegye Rendeihez a Győrnél 1809. június 14.*

elesett vitézeknek állítandó emlék dolgában. Sátoraljaújhely, a közgyűlés alatt okt. 16. 1809. Sárospatak, 1811.; Poetai epistola Vitkovics Mihály barátomhoz, a budai görög püspökség consistoriumi fiscálisához, azon felekezetből első, sőt mint eddig egyetlen írónkhoz. Széphalom (Buda), 1811.; Tövissek és virágok. Széphalom (Sárospatak), 1811.; Hat sonett Kazinczától és Szemerétől. Pest, kiadta Horvát István, 1812.; Kazinczynak Poetai berke. Pest, 1813.; Özvegy Kazinczy Józsefné szül. Bossányi Susánna emlékezete. Írta első szülöttje K. F. rokonainak s barátjainak gyászlevél helyébe; maradékainak a dolgok tudása végett. Sárospatak, 1813.; Kazinczy Ferencz munkái. Szépliteratura I-IX. Pest, 1814–18.; Fegyverneki s Felső-Penczi Vida László úrhoz. Széphalom, 1815. december 11.; Kazinczy előbeszéde az általa fordított Sallustiuszhoz. A Cicero első Catilinariájának első fejezetével. Kassa, 1824.; Nikolaus Zrinyi in Szigeth. Frei nach dem Ungarischen. Mit einigen Worten über Krafft und seine Kunstaussstellung im Monat Mai 1825. Wien, 1825.; A szent hajdan gyöngyei, Felsőőri Pyrker János László után. Buda, 1830.; Galotti Emilia. Lessing után németből. Pest, 1830.; Kazinczy' útja Pannonhalmára, Esztergomba, Vácra. Pest, 1831.; Szent történetek az ó- és új-testamentom könyvei szerint. Sárospatak, 1831.; A hajdan Garázda-, ma már Teleki-ház, leágazása. Kassa, 1831. és Fogságom naplója. Budapest, Genius-Lantos kiadás, 1931.

Felhasznált irodalom

BARTA János: *Hét koporsó. A magyar jakobinusok mozgalma.* Budapest, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1981.

CSETRI Lajos: Kazinczy nyelvújítási programja a XIX. század első évtizedében. *Literatura*, 1983. Link: https://real-j.mtak.hu/1442/1/LITERATURA_1983.pdf#page=200

DEBRECZENI Attila: A tanfelügyelő-szerkesztő Kazinczy programja és a magyar nyelv kontextusai. *Magyar Nyelvjárások*, 2023, 155–164.

FRIED István: *Az érzékeny neoklasszicista: Vizsgálódások Kazinczy Ferenc körül.* Sátoraljaújhely–Szeged, Kazinczy Ferenc Társaság, 1996.

HEINRICH Gusztáv: Kazinczy Ferenc és az Akadémia. *Akadémiai Értesítő*, 1909. Link: https://real-j.mtak.hu/91/1/AkademiaiErtesito_1909.pdf#page=651

HORVÁTH János: Kazinczy emlékezete. *Akadémiai Értesítő*, 1931. Link: https://real-j.mtak.hu/114/1/AkademiaiErtesito_1931.pdf#page=271

HÓGYE István: Kazinczy Ferenc Zemplén vármegye szolgálatában. *Borsodi Szemle* 11/4., 1967, 58-63.

KÖLCSEY Ferenc: *Emlékbeszéd Kazinczy Ferencz felett*. Tartatott a Magyar Tudományos Akadémia közülésében, Sept. 8. 1832.

NÉGYESY László: *Kazinczy pályája*. Budapest Magyar Tudományos Akadémia, 1931.

SOÓS Imre: Zemplén megye levéltára és Kazinczy Ferenc. In: *Történelmi Évkönyv II.* (A Magyar Történelmi Társulat Borsod-Zempléni Csoportja Könyvtára. Szerk.: Deák Gábor.) Miskolc, 1968. 185–204.

SZAUER József: Kazinczy útja a jakobinus mozgalom felé, *Irodalomtörténeti Közlemények* 63/3., 1959, 388-402.

SZAUER József: Kazinczy Ferenc. In: PÁNDI Pál (szerk.): *A magyar irodalom története III. A magyar irodalom története 1772-től 1849-ig*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1965, 260-287.

TOLDY Ferenc: *Kazinczy Ferenc és kora - Életrajzi emlék 1859-1860*, Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1987.

VÁCZY János: *Kazinczy Ferenc és kora I-II*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2012.

VISZOTA Gyula: Kazinczy Ferenc működése az Akadémiában. *Akadémiai Értesítő*, 1909.

Link: https://real-j.mtak.hu/91/1/AkademiaiErtesito_1909.pdf#page=665

Pókecz Kovács Attila

egyetemi tanár

NKE ÁNTK Állam- és Jogtörténeti Tanszék, KRE ÁJK Római Jogi Tanszék

email: PokeczKA@uni-nke.hu; pokecz.kovacs.attila@kre.hu